

Kelan toimintatapa on kaavamainen ja joustamaton

Perustoimeentulotuki siirtyi vuoden alusta Kelan hoidettavaksi. Iso osa toimeentulotuen saajista saa jotain muutakin kelan etuutta ja siksi on ajateltu, että toimeentulotuen hoitaminen samasta paikasta vähentää byrokratiaa ja sujuvoittaa käytäntöjä. Mutta toisin on käynyt.

Olemme saaneet kuulla Kelan ruuhkautumisesta, mikä ei liene kenellekään yllätys. Mutta on törkeää, että Kela kehottaa asiakkaita olemaan soittamatta tai tulematta kelan toimistoon, kun kyse on kuitenkin ihmisen viimesijaisesta etuudesta. Outoa on sekin, jos verkkoasiointi onnistuu vain aamuyön tunteina. Kelan tulee saada välittömästi lisäresursseja, jotta taloudellisissa vaikeuksissa olevien ihmisten ongelmat eivät ehdi moninkertaistua.

Kuntien sosiaalitoimi on monin paikoin ruuhkautunut, kun asiakkaat ovat ymmällään saamistaan Kelan päätöksistä. Sen sijaan, että kunnassa olisi vapautunut aikaa varsinaiseen sosiaalityöhön, siellä joudutaan nyt selvittämään asiakkaiden saamia päätöksiä.

Erittäin huolestuttavia ovat kuitenkin tiedot niistä lukuisista tilanteista, joissa asiakkaiden asema on heikentynyt Kelan kaavamaisen ja joustamattoman toimintatavan vuoksi. Esimerkkejä on lukuisia. On selkeästi nähtävissä, että asiakkaiden edun sijasta päätöksentekoa ohjaavat valtion säästötavoitteet.

Kun toimeentulotuen laskelmassa on ns. ylijäämää vaikkapa 20 euroa, hakija saa kielteisen päätöksen. Vaikka hän tarvitsisi maksusitoumuksen lääkkeisiin, jotka maksavat 100 euroa, hän ei voi saada sitoumusta kielteisen päätöksen takia. Kuntien työntekijöitä taas on ohjeistettu, että asiakkaiden on valitettava tällaisista Kelan päätöksistä, koska lääkkeet kuuluvat perustoimeentulotukeen ja koska kuntien ei pidä ryhtyä paikkaamaan Kelan linjauksia. Byrokratia ja asiakkaiden pompottelu ovat lisääntyneet.

Perustoimeentulotuen siirryttyä Kelaan, kuntaan jäi ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki. Ennen kuin niitä voidaan myöntää, on asiakkaalla oltava Kelan päätös. Sosiaalityön arjessa tämä merkitsee, että akuutissa kriisissä olevaa asiakasta ei voida auttaa välittömästi, ellei hän ole kyennyt hakemaan ensin perustoimeentulotukea. Ehkäisevän toimeentulotuen käyttö sosiaalityön välineenä tulee olla mahdollista ilman, että asiakkaat joutuvat juoksemaan Kelan ja sosiaalitoimen välillä.

Perustoimeentulotuen kela-siirto toiminee pääosin hyvin heillä, joiden etuudet ovat niin pienet, että heille jää oikeus laskennalliseen tukeen jatkuvasti. Suurimmat ongelmat ovat ihmisillä, joiden tilanteet vaihtelevat ja laskelmat ovat hieman ylijäämäisiä, mutta rahaa vaikkapa lääkkeisiin ei käytännössä ole. Heidän auttamiseensa sosiaalitoimi olisi edelleenkin oikea paikka. Nyt Kelan kaavamainen käsittelytapa jättää ihmisiä avun ulkopuolelle ja pakottaa heitä seilaamaan kunnan ja Kelan väliä.

Mikäli pienimpiä sosiaaliturvaetuuksia korotettaisiin tuntuvasti, ei olisi tarvetta Kelan hoitamalle perustoimeentulotuella. Pääosa ihmisistä selviäisi tällöin omilla etuustuloillaan ja muu tarvittava tuki voitaisiin hoitaa sosiaalitoimesta. Näin eivät ihmiset putoaisi Kelan ja kunnan byrokratian rattaisiin. SKP:n vaatimus 1200 euron perusturvasta on entistä ajankohtaisempi

Riitta Tynjä
sosiaalityöntekijä, eläkeläinen
kuntavaaliedokas (komm)
Jyväskylä